

Djeca i partneri u odlučivanju

Nakon usvajanja Konvencije UN-a o pravima djeteta, stručnjaci su se sve više bavili pitanjima dječjeg sudjelovanja, na koji način ga poticati kako ostvariti mogućnost da dijete stvarno postane subjekt, a ne samo objekt kod odlučivanja odraslih. Roger Hart je u svojoj knjizi "Sudjelovanje djece – od pokušaja do participacije" opisao ljestvicu dječjeg sudjelovanja koja se sastoji od 8 razina.

Razina 8: djeca i odrasli zajedno donose odluke

Razina 7: djeca vode i iniciraju akciju

Razina 6: odrasli iniciraju, odluke se donose zajedno s djecom

Razina 5: informiranje i konzultiranje djece

Razina 4: djecu se informira o dodijeljenim ulogama

Razina 3: tokenizam (engl. tokenism označava praksu ili politiku gdje se čine samo minimalni naponi kako bi se manjinama ponudile mogućnosti jednake onima koje ima većina)

Razina 2: djeca su ukras odraslima

Razina 1: djecom se manipulira

Hart smatra da se prve tri razine zapravo ne mogu smatrati sudjelovanjem djece.

Noviji modeli proširuju ovu ideju razmišljajući da je sudjelovanje kontinuirani proces, a ne izolirani trenutak. Projekti sudjelovanja djece sastoje se od nekoliko faza, od kojih većina uključuje dijalog između skupine odraslih i djece. Ponekad odrasli, bili oni profesionalci ili roditelji, ne mogu jednostavno prenositi svoje odgovornosti na djecu. Treba uzeti u obzir da djeca i odrasli, bez obzira na dob, uvijek imaju neku razinu kompetencije, i razinu odgovornosti.

KOMPETENTNA PARTNERSTVA

Sa svojim konceptom „kompetentno dijete“, Jasper Juul je predložio novu paradigmu za odnose odraslih i djece zasnovane na kompetenciji i temeljenoj na dvije ideje: dostojanstvo i odgovornost.

Prva ideja se odnosi na „jednako dostojanstvo“ djece i odraslih. Juul je smatrao da bi ovo trebao biti novi standard u međuljudskim odnosima. Smatrati nekoga kompetentnim ne znači da je to isto kao smatrati ga jednakim. To znači prepoznati osobu za ono što je sposobna učiniti, poštujući dostojanstvo osobe.

Druga ideja je „odgovornost“, posebno shvaćena kao osobna odgovornost. U bilo kojoj interakciji između odrasle osobe i djeteta, odrasla osoba je odgovorna za kvalitetu tog odnosa. To je zbog neravnoteže moći djece i odraslih u društvu, kao i način poštivanja dječjih razvojnih kapaciteta i najboljih interesa.

Za odrasle je nužno razumjeti da se odgovornost ne može prenijeti na djecu. Međutim, također je neophodno da postoje mnogi aspekti odnosa u kojima su djeca kompetentna i osjećaju se sigurno ili izražavaju svoje interese. Djeca moraju imati mogućnost procvata i rasta u kompetentnom odnosu.

Praksa u kojoj djeca i odrasli rade zajedno kao kompetentni partneri, što od svake osobe zahtijeva da prepoznaju različite vještine i iskustva koja drugi donose, bez obzira na dob.

TRI NAČINA PARTNERSTVA KOD SUDJELOVANJA DJECE

Dječje sudjelovanje zahtijeva partnerstvo između djece i odraslih, pri čemu svaka osoba prepoznaje svoje osobne odgovornosti, poštujući drugog s jednakim dostojanstvom.

Sudjelovanje znači raditi na tome da zajedno stvorimo pravedan i održiv svijet.

U UNICEF priručniku za praćenje i evaluaciju dječjeg sudjelovanja Gerison Lansdown i Claire O’Kane navode tri oblika sudjelovanja djece s različitim stupnjevima uključenosti za djecu i odrasle: savjetovanje, suradnja i vodstvo djece.

1. SAVJETOVANJE

Odrasli traže mišljenje djece kako bi nadogradili znanje i razumijevanje života i iskustava djece - ili radi osmišljavanja ili procjene projekta/programa.

Djeca

- Izražavaju/dijele svoje stavove i iskustva na određenu temu
- Imaju utjecaj na rezultate projekta/programa

Odrasli

- Iniciraju, vode i upravljaju aktivnostima
- Koriste informacije dobivene od djece za osmišljavanje ili promjenu programa

2. SURADNJA

Djeca i odrasli zajedno identificiraju problem koji treba riješiti ili uspostaviti te osmišljavaju određeni projekt/program.

Djeca

- Dogovaraju zajedno s odraslima probleme koje treba rješavati
- Osmišljavaju, implementiraju i procjenjuju inicijative

Odrasli

- Dogovaraju zajedno s djecom probleme koje treba rješavati
- Osmišljavaju, implementiraju i procjenjuju inicijative

3. DJECA-VODITELJI

Djeci se pruža prostor i prilika za pokrenuti svoje aktivnosti i zagovarati ih.

Odrasli mogu podržati djecu uklanjanjem prepreka u ostvarivanju akcije ili sudjelovanjem u izvršavanju odluka koje donose djeca.

Djeca

- Identificiraju problem koji treba riješiti
- Iniciraju, vode i upravljaju aktivnostima

Odrasli

- Stvaraju uvjete za ostvarenje aktivnosti i nude potrebnu podršku djeci u izvršavanju aktivnosti

Uvjeti za dječje sudjelovanje

Nijedno dijete nikada ne smije biti povrijeđeno ili se osjećati nelagodno kad izražava svoje poglede ili stavove u bilo kojem obliku.

Izražavanje svojih stavova i zauzimanje za sebe ozbiljno je pravo koje svi imaju. To je također važan dio učenja.

Odbor Ujedinjenih Naroda za prava djeteta donio je popis uvjeta u stvaranju najboljeg mogućeg okruženja za djecu da sudjeluju i ostvare svoj jedinstveni potencijal. Uvjeti se temelje na Općem komentaru br. 12 i nazivaju se „Osnovni zahtjevi za provedbu prava djeteta na izražavanje vlastitog mišljenja“.

Dječje sudjelovanje mora biti...

1. Transparentno - dostupni su jasni i potpuni podaci
2. Dobrovoljno – djeca se slobodno uključuju
3. Uvažavajuće- uzima se u obzir tuđe mišljenje i osjećaji
4. Relevantno - za djecu ima smisla zašto sudjeluju
5. Prilagođeno djeci – iskustvo dječjeg sudjelovanja se prilagođava potrebama i interesima svakog djeteta
6. Uključivo - svi bi trebali osjećati da mogu sudjelovati na svoj način
7. Sigurno - djeca se osjećaju zaštićeno
8. Podržavajuće - svi koji su uključeni osjećaju da ih se poštuje
9. Odgovorno - djeca moraju imati povratnu informaciju što se učinilo vezano uz njihove stavove/prijedloge

AKTIVNOST U MALIM GRUPAMA

Odrasli i djeca rade u maloj grupi kako bi razgovarali o svojem iskustvu učenja i dijelili iskustva.

CILJ AKTIVNOSTI:

- Razgovarajući u maloj grupi, djeca i odrasli koriste dijalog za povezivanje.

Odgovara se na sljedeća pitanja:

- Što je bilo najvažnije što vam se danas dogodilo?
- Koliko ste se dana osjećali uključeno?
- Gdje ste imali priliku sudjelovati?
- Što vas je danas inspiriralo?

Odgovori se mogu zapisati i na papirićima i ubaciti u kutiju te ih onda svi zajedno možete pročitati anonimno.

IGRA PILOT ILI POLOGON POVJERENJA

Podijelite se u parove – 1 dijete 1 odrasla osoba

- U prostoru se rasporede stolice ili se s nekim znakovljem uredi pista za slijetanje zrakoplova. Na pistu se postave neki sitniji predmeti (torbe, kutije, papiri...). Jedan član para je pilot, a drugi kontrolor leta. Pilot zatvori oči, a kontrolor leta mu daje upute kako da prođe pistom, a da ne zapne za postavljene prepreke.
- Nakon toga izmijenite uloge

Ova igra nam ukazuje kako je važno imati povjerenja i koliko je važno da imamo jasnu uputu što trebamo činiti.

Korištena literatura:

Bunčić K., Ivković Đ., Janković J., Penava A. (2007). Igram do sebe. Zagreb: Alinea.

Pinto L.M. (Ed.), Bird, D. Hagger-Vaughan, A., O'Toole, L., Ros-Stainsdottir, T. & Schuurman, M (2020). We Are Here. A Child Participation Toolbox. (1st ed.) Brussels: Eurochild & Learning for Well-being Foundation.

„Ovaj materijal nastao je uz financijsku podršku Fonda za aktivno građanstvo, u okviru projekta

„Aktiviraj promjenu u svojoj zajednici – Nacionalni forum dječjeg vijeća Eurochild Hrvatske“ kojeg provodi Društvo „Naša djeca“ Opatija.

Za sadržaj je isključivo odgovorno Društvo „Naša djeca“ Opatija i ne može se smatrati službenim stavom Fonda za aktivno građanstvo u Hrvatskoj u okviru EGP i Norveških financijskih mehanizama.“